

L'escola ambient d'aprenentatge

L'escola concebuda com a ambient d'aprenentatge ens porta a pensar com l'espai i els materials poden esdevenir el tercer educador de què parlava en Loris Malaguzzi. Els ambients d'aprenentatge poden ser, com s'explica a l'article, uns aliats dels mestres en la tasca d'oferir als nens i nenes ocasions per explorar, posar a prova i desenvolupar les seues capacitats.

**Marimar Guàrdia, Roser Martínez,
Esther Molinas i Alba Roure**

L'escola Ciutat Jardí va néixer fa quatre anys. Inicialment, la possibilitat de començar una nova escola era per a nosaltres un somni tant professional com personal. El dia a dia, l'esforç, la constància, la coherència, les persones que ens han envoltat, tot plegat ha fet possible que el somni sigui una realitat amb objectius, metodologia i avaluació curriculars, que d'acord amb la realitat de la nostra escola, cada cop va arrelant amb més força com a model educatiu.

Els ambients preparats per l'equip són una de les estratègies que defineixen la nostra escola, tant en els cursos de l'educació infantil com primària. Els ambients preparats es poden descriure com una metodologia de treball que pretén crear espais d'aprenentatge globalitzats. No són proposats a l'atzar, sinó que darrera hi ha un important treball d'investigació i recerca per part de l'equip docent que hi treballem any rere any. L'equip de mestres reflexionem i arribem a acords a l'hora de plantejar i preparar un ambient. Pensem en la seva organització física (espais, mobiliari i elements) per a que aquests generin situacions d'aprenentatge concretes i determinades. Però és amb la interacció entre infants i

adult, que també sorgeixen tota una sèrie d'emocions, relacions i vivències que condueixen a l'aprenentatge individual i a la col·laboració amb el grup

social. Els nens i nenes experimenten lliurement amb els materials de l'ambient, per així anar adquirint major seguretat, autonomia i responsabilitat en les seues experiències, alhora que amb l'acompanyament de l'adult van prenent consciència dels propis aprenentatges.

Quan pensem en un nou ambient tot està mesurat, des de la nomenclatura fins al pes curricular que té per si mateix. Alhora els analitzem perquè entre tots els ambients es treballin de forma global les capacitats i competències dels infants que ens demana la normativa del sistema educatiu actual.

Una característica comú d'alguns dels ambients que proposem és que tenen a veure amb l'autogestió, organització i funcionament del dia a dia de l'escola, doncs potenciem la funcionalitat dels ambients pel bé de la comunitat.

Fem a continuació un recorregut pels ambients que actualment vivim a l'escola: des d'una breu descripció; organització de l'espai, el temps i

l'agrupament; la lliure elecció, acció i pensament dels infants; el paper dels adults i la documentació com a font de transmissió, fins a l'obertura de l'escola com a comunitat educativa.

Una breu descripció

L'*ambient casolà* és un espai de joc i relacions, bàsicament són històries pròpies dels infants expressades a través del joc simbòlic. La interacció amb els elements d'una llar donen pas a la imitació, de tal manera que cadascú pot adoptar un paper: fa de pare, de mare, de gos, de padrina, de nen o nena...

L'*art pla* és l'espai per a la producció, on l'Infant organitza gran varietat de materials, utilitzant instruments i tècniques artístiques diverses, per a que el resultat esdevingui una creació sobre una superfície plana.

En l'*ambient de volum* hi ha sorra, fang, fustes, plàstics, llanes, teles, cartró, filferro, escuma i altres materials que ens poden ajudar a crear volums. Escultures, creacions en tres dimensions fetes amb les pròpies mans o amb l'ajuda de diferents estris que rasquen, marquen, foraden, buiden, tallen, aplanen, mullen...

A l'*ambient de textures*, els llargs silencis que espontàniament envaeixen la classe, fan pensar que cada infant connecta íntimament amb el seu

propri món sensorial. Sèmols, farines, llegums, llavors de textures, volums, formes i colors diferents componen aquest ambient juntament amb estris de fusta i plàstic transparent que ajuden a crear una estètica visual simple, agradable i natural.

El *casal* ens ofereix la possibilitat de sentir-nos grans en el món dels adults. És un entorn ric on pots atendre i ser atès, on és possible la conversa, la lectura de publicacions, gaudir dels jocs de taula, escoltar i ballar música de diferents cultures, visualitzar obres d'art...

L'*ambient de les construccions* és un espai dinàmic on el moviment del cos i la seva acció van íntimament lligats amb la imaginació i la creativitat

dels infants. Les pedres, pinyes, fustes, troncs i tots els altres materials donen l'oportunitat de construir amb dosis d'imaginació, fantasia i creativitat objectes, invents i estructures relacionades amb l'arquitectura i l'enginyeria.

El *circ* és l'espai per al moviment conscient. Ens transporta a l'interior de la carpa on el risc perd el nord, on la seguretat guanya terreny i on les petites conquestes personals amb el temps esdevenen més complexes i compartides.

El grup de nens i nenes que estan en l'*ambient domèstic* preparen l'esmorzar per a tots els seus companys i companyes a base de fruita amb l'ajut d'alguns padrins, padrines i altres persones voluntàries que col·laboren amb nosaltres. Esforçar-se, compartir i oferir als altres, són grans valors que s'amaguen darrere de petites accions coeducatives en benefici de la nostra comunitat.

Dins de l'*ambient del teatre* es dona vida a un gran ventall de personatges: alguns són éssers fantàstics i uns altres són imitacions de rols quotidians. Cadascun d'ells té el seu propi llenguatge, els seus sentiments i la seva manera de relacionar-se amb els altres. Les disfresses, el maquillatge, els titelles... ens ajuden a crear, a expressar dins d'aquest espai màgic.

L'organització de l'espai, el temps i l'agrupament dels infants

Els espais que ocupen els ambients d'educació infantil són diferents:

Sis dels ambients es situen en espais de les classes de parvulari (casolà, teatre, textures, art pla, casal i circ).

L'ambient domèstic es localitza al menjador, l'ambient de construccions s'ubica a la sala de treball del cos i l'ambient del volum es troba en un espai destinat exclusivament al mateix.

Tots els ambients estan plantejats a tres anys vista, és a dir que els infants de parvulari durant els tres cursos d'aquesta etapa podran experimentar en aquests nou ambients.

Actualment als matins dediquem quatre sessions setmanals d'una i 15 minuts als ambients. A cada sessió es contemplen tres moments: Inicial (rebuda), desenvolupament (acció i recollida), síntesi (reflexió).

Els agrupaments dels infants són intercycle, el que facilita la interacció entre els nens i nenes dels diferents grups en un mateix ambient.

La lliure elecció, acció i pensament dels infants

Tots els nens i nenes cada dia decideixen lliurement a quin ambient assisteixen. La lliure elecció és una qüestió de respecte i confiança cap als nostres

infants, que per naturalesa tenen el desig de descobrir, investigar, experimentar, canviar, evolucionar i aprendre. Escollir lliurement l'ambient desitjat no té res a veure amb el llibertinatge, ben al contrari, significa endinsar-nos en un procés íntim. Un procés que comença pel tempteig, la reflexió i la valoració, i continua per la presa de decisions i el compromís que desencadenen finalment amb l'adaptació en l'espai, el material, les persones i el temps que l'ambient ens regala. I és aquest respecte amb què els adults els tractem, que els infants ens retornen diàriament entre rialles de satisfacció, majors graus de maduresa i responsabilitat, superació de la frustració i creixement personal, creativitat, expressivitat, sensibilitat, imaginació i habilitats en els diferents camps de l'aprenentatge cognitiu i emocional.

És en les vivències personals, l'acció i la paraula que l'infant pot canalitzar i exterioritzar el seu món interior i tot allò que ha anat construint al llarg del temps, molt abans d'arribar a l'escola.

Així doncs, entenem que l'infant és i ha de poder ser protagonista dels seus aprenentatges i construir-se a sí mateix. L'infant s'escolta i pren decisions en benefici del seu desenvolupament.

I és perquè creiem en aquesta cultura d'infant, que el nostre paper d'adults dins l'ambient va més enllà de l'acompanyament.

El paper dels adults

Una actitud d'observació constant i la disposició per escoltar i afinar la mirada, fa que l'art d'educar prengui significat davant les múltiples situacions d'aprenentatge que entre iguals es generen espontàniament en l'ambient.

Esperar i donar temps perquè l'infant pugui descobrir aquestes situacions d'aprenentatge en el moment adequat, quan està preparat, motivat i encisat per prendre'n consciència, és una tasca realment gratificant per als mestres, les mestres i persones voluntàries que hi participen.

Fer costat quan ens ho demana també.

L'adult és: un somriure, un gest d'afirmació, una aclucada d'ulls, asseure's a la seua alçada, una abraçada o una conversa.

Parlar, dialogar i explicar ens ajuda a prendre decisions col·lectives dins l'ambient. Conversar ens convida a prendre acords i establir límits, resultants d'una manera comuna de sentir, pensar i obrar. Els límits viscuts amb respecte i amor són la condició perquè la persona aprengui a comunicar i estimar els altres.

Crear les condicions per arribar a un clima dialògic, de respecte de voluntats entre infants i adults, també és la nostra tasca.

La documentació com a font de transmissió

Cada mestre documenta les situacions d'aprenentatge que es donen als ambients mitjançant l'anàlisi de: fotografies, vídeos, converses, explicacions, evolucions personals, relacions que s'estableixen en el grup,...

Documentar ens permet transmetre, fer conèixer, explicar i informar. Però també ens permet analitzar imatges fixes o en moviment, així com paraules i idees que sorgeixen de les converses o explicacions. Documentar ens permet avançar en el camí del coneixement, de saber com aprenen, com pregunten, com fan, com pensen, com teoritzen o desitgen. Documentar ens permet saber quines són les necessitats i potencialitats dels nostres infants. Documentar ens permet relacionar la quotidianitat de l'escola amb corrents i reflexions teòriques del món educatiu.

Els documents elaborats són l'herència d'allò que s'ha viscut i que cada infant, cada família i cada docent s'emporta com un regal dels moments compartits.

L'obertura de l'escola com a comunitat educativa

Els ambients uneixen edats, pensaments, ritmes, maneres de fer i entendre la vida ben diferents, però amb un objectiu comú: compartir i conèixer en un clima de benestar, tranquil·litat i felicitat cada dia.

Gaudir de les múltiples oportunitats que ens ofereixen els ambients fa empatitzar tota una comunitat educativa, infants, familiars, amiguets i mestres que juntament sumem esforços per l'educació. ■

Marimar Guàrdia, Roser Martínez, Esther Molinas
i Alba Roure de l'escola Ciutat Jardí Lleida